

Η ΠΕΡΙ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ FRIEDRICH VON WIESER

•Υπό Α. Θ. ΧΟΥΜΑΝΙΔΗ

‘Ο Ιταλὸς ἐμποροχράτης Galiani ἦνοιξεν πρῶτος τὴν δδὸν διὰ μίαν ψυχολογικὴν θεωρίαν τοῦ χρήματος (¹) μὲ τὸ ἔργον τοῦ Della Moneta 1750 τὸ ὅποιον τὴν ἐποχὴν ἔκεινην εἶχεν εὑρυτάτην ἀπήχησιν. Ή περὶ χρήματος δμως θεωρία τοῦ διπλωμάτου τούτου κληρικοῦ δὲν ἐνέχει οὐδὲν σπέρμα τῆς θεωρίας τοῦ εἰσοδήματος (²). ‘Ἐπ’ αὐτῆς τῆς δδοῦ ἐμβρυωδῶς εἰργάσθη κατὰ τὸ πρῶτον ἡμισυ τοῦ XVIII αἰώνος, εἰς ἐμβριθῆς καὶ δξύνους νοῦς, δ Cantillon. Ἐκεῖνος δμως δ ὅποιος ὑπῆρξεν πρωτεργάτης τῆς θεωρίας τοῦ εἰσοδήματος καὶ προσεπάθησε νὰ δώσῃ ὥθησιν πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην, εἶναι δ Tooke, δ τὸν παρελθόντα αἰῶνα διανοίξας νέους δρίζοντας εἰς τὴν μελέτην τῶν προβλημάτων τῆς ἡμετέρας ἐπιστήμης μὲ τὸ κλασσικὸν αὐτοῦ ἔργον «History of Prices» τὸ ὅποιον δυστυχῶς εἶναι ἄγνωστον εἰς τὴν Ἐλλὰδα καὶ ἐκ τῆς βιβλιογραφίας τὴν δποίαν ἔχω ὑπ’ ὅψει μου, πολλοὶ δλίγοι εἶναι ἔκεινοι οἱ ὅποιοι τὸ ἀναφέρουν. ‘Ἀλλὰ καὶ οὗτος δὲν ἐσυστηματοποίησε τὴν θεωρίαν ταύτην ὅπει νὰ δυνάμεθι νὰ δημιλῶμεν περὶ θεωρίας τοῦ εἰσοδήματος, ή τιμὴ αὐτῇ ἀνήκει, εἰς τὸν σύγχρονον αὐστριακὸν οἰκονομολόγον Freidrich von Wieser (³) (1851 — 1926).

1) Galiani, Della Moneta libri cinque. Ch. Tulgeon - Ch. H. Turgeon, La Valeur, τόμ. III ἐν ἀν. σελ. 57. Δ. Καλιτσουνάκη, Ἰστορία τῆς Πολιτικῆς Οικονομίας, Ἀθῆναι 1919 σελ. 136.

2) Ot Mises, Theorie des Geldes und der Umlaufsmittel 1924. W. Oualid, Leçons sur la Monnaie, Paris 1927, A. Aftalion, Monnaie Prix et Change, Paris 1927. J. M. Keynes, A Treatise on Money, τόμ. I, II London 1930. H. Anderson, The Value of Money, New York 1932. L. Baudin, La Monnaie, Paris 1938. T. Greidanus, The Value of Money, London 1949.

3) Ch. Gide - Ch. Rist, Histoires des Doctrines Economiques depuis les Physiocrates jusqu’ à nos jours, Paris 1913. J. Schumpeter Epochen der dogmen und Methodengeschichte 1924. E. Roll, A History of Economic Thought, London 1938 op. cit. σελ. 406 κ.ξ. E. Hamer, Histoire des Théories Économiques, Paris 1949 op. cit. σελ. 199 κ.ξ. Δ. Χουμανίδη, Ἰστορία τῆς Οικονομικῆς Σχέψεως, Ἀθῆναι 1949 op. cit. σελ. 189 κ.ξ.

‘Ο Friedrich von Wieser είς τὸ ἀριθμὸν του Theorie des Gesellschaftlichen Wirtschaft(¹) δημοσιευθὲν ὡς συνεργασία είς τὸ «Grundriss der Socialökonomie», προσπαθεῖ νὺ συσχετίσῃ τὴν θεωρίαν τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος μὲ τὴν προσφιλῆ εἰς αὐτὸν θεωρίαν τῆς ὁριακῆς χρησιμότητος (²) (Grenznutzen Theorie), ἢ ὅποια ἔξηγει τὴν ἀξίαν ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην ἡ χρησιμότης τῆς τελευταίας μονάδος ἀγαθοῦ τινός, καθορίζει καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ ὅλου ἀποθέματος. Ό νόμος τῆς προσφορᾶς καὶ ζητήσεως διὰ τοῦ ὅποίου καθορίζεται βύσει τῶν ἀτομικῶν ἐκτιμήσεων τῶν ἀτόμων ἡ κοινωνικὴ ἀξία, δὲν ἐμφανίζεται πλέον μὲ τὴν μορφὴν τὴν ὅποιαν ἔδιδον εἰς αὐτὸν οἱ κλασσικοί, θεότης μεταβάλλουσα τὰς τιμὰς λόγῳ τῶν μεταβολῶν τῶν ποσοτήτων, ἀλλὰ ὡς χρησιμότης τῆς τελευταίας μονάδος τοῦ προσφερομένου ἀγαθοῦ, ἢ ὅποια μεταβάλει ἀναλόγως τὸν νόμον τοῦτον ἀπὸ ἐκ τῶν ἔξω κατισχύουσαν δύναμιν, εἰς φαινόμενον ὀφειλόμενον εἰς ἐσωτερικὰς αἰτίας, ἥτοι τὰς τῶν ἀτόμων ἐπιθυμίας.

Κατὰ τὸν Friedrich von Wieser τὸ χρῆμα αὐτὸν καθ' ἕαυτὸν δὲν δύναται νὰ ἴκανοποιήσῃ οὐδεμίαν ἀνάγκην, δὲν δύναται νὰ προμηθεύσῃ ἀμέσως οὐδεμίαν χρησιμότητα, ὃς τοῦτο συμβαίνει μὲ τὰ ἐμπορεύματα, ἀντιθέτως δύναται νὰ ἴκανοποιηθῇ ἀνθρωπίνους ἀνάγκας ἐμμέσως ἥτοι ἔχει **χρησιμότητα**, ἐφ' ὅσον γίνεται μέσον ἀνταλλαγῆς.

Οὕτω ἡ ἀξία τοῦ χρήματος δὲν ὀφείλεται εἰς τὴν ὁριακὴν χρησιμότητα αὐτοῦ τούτου δηλ. τῶν ὑπηρεσιῶν του, ἀλλὰ ἡ ἀξία του διαμορφοῦται ἀναλόγως μὲ τὴν ὁριακὴν χρησιμότητα τῶν ἀγαθῶν τὰ δόπια ἀγοράζομεν δι' αὐτοῦ.

«Ἡ ἀξία τοῦ χρήματος, λέγει, εἶναι ἡ ἀξία ἢ ὅποια ἀνήκει εἰς τὴν μονάδα τοῦ χρήματος, λόγῳ τῆς σχέσεως ταύτης πρὸς τὴν μονάδα τῆς χρησιμότητος» (³).

4) Ό von Wieser ἔγραψεν ἐπίσης καὶ τὸ «Das Geld» τὸ ὄποιον ἐδημοσιεύθη εἰς τὴν τετάρτην ἔκδοσιν τοῦ «Handwörterbuch der Staats Wissenschaften of Courand» 1928. Ἡ συλλογὴ δὲ τῶν κυριωτέρων αὐτοῦ ἀριθμῶν εὑρίσκεται εἰς ἔκδοσθὲν ὑπὸ τῶν μαθητῶν του ἔργον, ὑπὸ τὸν τίτλον «Gesammelte Abhandlungen» 194.

2) C. Pirou, L'Utilité Marginale, Paris 1945 βλ. σχ. σελ. 148—155. F. Perroux, La Valeur, Paris 1943. N. Smart, An Introduction to the theory of Value on the Lines of Karl Menger. Friedrich von Wieser, Böhren - Bawerk, London 1920. A. Δ. Σίδερη, Ιστορία Οικονομικῶν Θεωριῶν (Αἱ περὶ μισθοῦ θεωρίαι) Αθῆναι 1948 βλ. σχ. σελ. 58—62. J. Viner, Utility Conception in Value Theory and its Critics εἰς Journal of Political Economy London 1929 σελ. 369, 11 ἐπίσης 638, 15.

3) Friedrich von Wieser σελ. 311.

Συμπεραίνων δὲ ὁ von Wieser ὅτι ἡ χρησιμότης τοῦ χρήματος προέρχεται ἐκ τῶν ἐμπορευμάτων τὰ δποῖα ἀγοράζονται μὲ αὐτό, ἐπιχειρεῖ οὗτος νὺν παραστήσῃ τῇ βοηθείᾳ διαγράμματος, μίαν ποσότητα χρήματος τῆς δποίας ἡ τελευταία μονάς δρίζεται κατὰ τρόπον ἀποτελεσματικὸν καὶ δριστικὸν ἐκ τῆς δριακῆς χρησιμότητος, τῆς τελευταίας ταύτης μονάδος προσδιορίζουσῆς καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος, ἐφ' ὃσον διὰ τῆς δριακῆς χρησιμότητος τοῦ ἀγυαθοῦ γνωρίζομεν τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας.

Ἡ ποσότης ὄμως αὕτη τοῦ χρήματος ἀποτελεῖ καὶ τὸ εἰς χρῆμα εἰσόδημα τοῦ ἀτόμου. "Ἐνεκα τούτου τοῦ λόγου τὸ ποσοτικὸν στοιχεῖον τὸ δποῖον ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος συμφώνως πρὸς τὰς ἀπόψεις τῶν μηχανιστῶν, ἔξετάζεται πλέον ἀπὸ τῆς πλειοῦς τοῦ εἰσοδήματος, ἦτοι οὐχὶ ἐκ τῶν καταθέσεων, εἴτε τοῦ κεφαλαίου τοῦ εἰσαχθέντος εἰς μίαν ἐπιχείρησιν ὑπό τινος ἀτόμου, ἀλλὰ ἐκ τοῦ ποσοῦ τὸ δποῖον διαθέτει τοῦτο διὰ τὰς προσωπικὰς αὐτοῦ δαπάνας γενομένης κατὰ συνέπειαν διακρίσεως μεταξὺ τῆς μάξιμης τοῦ κυκλοφορούσης χρήματος καὶ τοῦ χρηματικοῦ εἰσοδήματος.

Τὸ ποσοτικὸν στοιχεῖον δδηγεῖ ήμᾶς εἰς μίαν ἀξιολογικὴν περὶ τῆς χρησιμότητος τῶν ἀγαθῶν κρίσιν, τὰ δποῖα ὅταν ἀποκτηθῶσιν μὲ τὸ χρηματικὸν ποσὸν τὸ δποῖον ἀποτελεῖ τὸ εἰσόδημα τοῦ ἀτόμου τῆς ἀξίας τῆς τελευταίας ταύτης μονάδος ἡ δποῖα διατίθεται διὰ τὴν ἀγορᾶν τῶν ἀγαθῶν, ἔξαρτωμένης ἐκ τῆς ἀντάσεως τῆς τελευταίας ἴκανοποιουμένης διάγκης.

"Ἐπ' αὐτοῦ δὲ Friedrich von Wieser λέγει :

«Ἐὰν αἱ κοινωνικαὶ συνθῆκαι αἱ δποῖαι ἐπικρατοῦν εἰς μίαν χώραν παραμένουν στάσιμοι καὶ δὲν δεικνύουν σημεῖα προόδου, εἴτε δπισθιδρομήσεως καὶ τὰ εἰσοδήματα τοῦ χρήματος καλύπτουν ἐπακριβῶς τὴν ἀξίαν τῶν εἰδῶν καταναλώσεως, τὰ δποῖα χρειάζονται διὰ μίαν οἰκογένειαν, καταλήγομεν εἰς τὴν λαχωνικὴν ἔκφρασιν ὅτι : τὸ γενικὸν ὑψος τῶν τιμῶν καθορίζεται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν ἀρτί ἀγορασθέντων εἰδῶν καταναλώσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπὸ τὸ εἰς χρῆμα εἰσόδημα» (¹).

"Ἀλλοις λόγοις ἡ ἀξία τοῦ χρήματος δι' ἔκαστον ἀτομον ἔξαρτᾶται ἐκ τῆς ἴκανοποιήσεως τὴν δποίαν τοῦτο ἀναμένει ἐκ τῆς τελευταίας χρηματικῆς μονάδος τὴν δποίαν διαθέτει διὰ δαπάνας. 'Ο von Wieser δὲ διαχωρίζει εἰς δύο τὰ στοιχεῖα τῆς διαμορφώσεως τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος.

Εἰς ἐν ποσοστικὸν στοιχεῖον (élément quantitatif) ἥτοι τὸ δνομαστικὸν - χρηματικὸν εἰσόδημα τὸ δποῖον τὸ ἀτομον διαθέτει καὶ εἰς ἐν ποσο-

1. von Wieser αὐτόθι.

κάντη στοιχεῖον (*élément qualitatif*) οὐχὶ τὴν ἄμεσον ἀπολαμβανομένην ἐξ τοῦ χρήματος ἵκανοποίησιν, ἀλλὰ τὴν δι' αὐτοῦ προσμενομένην ἀργύτερον καὶ ἡ *logue* τοιαύτην. Οὕτω αἱ τιμαὶ δύνανται νῦ μεταβάλλωνται οὐχὶ μόνον λόγῳ ἀλλαγῶν εἰς τὰς ποσότητας τῶν ἀγαθῶν ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῶν ἐκτιμήσεων εἰς τὰς ὁποίας ὡς ἐλέχθη προηγουμένως προβαίνει τὸ ἄτομον προκειμένου νῦ ἀγοράσῃ ἀγαθόν τι.

Ηὲς τὴν πρώτην περίπτωσιν τὸ ποσοτικὸν στοιχεῖον εἰσύδημα—ποσότης τοῦ χρήματος, εὐρίσκεται εἰς ἄμεσον συνάρτησιν μὲ τὸ ποιοτικὸν στοιχεῖον ἀγοραστικὴ δύναμις *pouvoit d' achat* καὶ καθορίζει ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει τὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος.

«Οπως ὑπολογίσωμεν, λέγει δὲ *Friedrich von Wieser* τὴν ὑποκειμενικὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος ἐν σχέσει μὲ τὰς τιμὰς αἱ ὁποῖαι ἐπιχρατοῦν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ τὰς ὁποίας ἐπακριβῶς γνωρίζομεν, δὲν ἔχομεν ἢ νῦ ὑπολογίσωμεν τὰς μονάδας τὰς ὁποίας διαθέτομεν ἐξ αὐτῶν. Ἐχουσαὶ ταῦτα ὑπὸ δψιν μία οἰκογένεια κανονίζει οὕτως ὥστε τὸ περιθώριον τῶν ἔξοδων νῦ ἐπεκτείνεται μέχρις ἐκεῖ ὅπου τὸ ἐπιτρέπουν αἱ διαθέσιμοι πρόσοδοι. Ἡ ἀξία χρήσεως τῶν ἀντικειμένων ἐκείνων τὰ δόποια ἀναλόγως τῶν ὅρων διαβιώσεως ἐνὸς ἀτόμου ἐμπίπτουν εἰς τὸ περιθώριον τῶν ἔξοδων αὐτοῦ, παρέχει ἐν προκειμένῳ εἰς τὸ ἄτομον τὸ μέτρον διὰ τὴν ὑποκειμενικὴν ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος⁽¹⁾.

Συμφώνως τῷ *Albert Aftalion* τόσον τὸ ποσοτικὸν ὕσον καὶ τὸ ποιοτικὸν στοιχεῖον ὑπόκεινται εἰς μεταβολάς διφειλομένας εἰς διαφόρους παραγόντας⁽²⁾. Τοὺς παραγόντας δὲ τούτους διακρίνει εἰς τρεῖς δι' ἔκαστον στοιχεῖον. Οὕτω διὰ τὸ ποσοτικὸν στοιχεῖον ἔχομεν :

1. Μεταβολὰς διφειλομένας εἰς τὰς παραγομένας ποσότητας ἐμπορευμάτων.

2. Μεταβολὰς εἰς τὸ κόστος παραγωγῆς.

3. Προβλέψεις ἀφορῶσας τοὺς δύο πρώτους παραγόντας, προβλέψεις σχετικὰς μὲ τοὺς πωλητάς, ἡτοι ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς πυσσφορᾶς καὶ τοιαύτας τῶν ἀγοραστῶν, ἡτοι ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ζητήσεως.

Διὰ δὲ τοὺς παραγόντας τοὺς ἀναφερομένους εἰς τὸ ποιοτικὸν στοιχεῖον διακρίνει :

1. Τὰς μεταβολὰς τοῦ εἰσοδήματος τὰς διφειλομένας εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ χρυσοῦ, τῶν τραπεζιτικῶν πιστωτικῶν μέσων πληρωμῶν καὶ τῶν διαφόρων ἐν γένει χρηματικῶν μέσων.

1. Ἐν. ἀν. σελ. 28.

2) *A. Aftalion, Monnaie, Prix et Change, Paris 1927 Κεφ. III σελ. 895-415.*

2. Τὰς μεταβολὰς τοῦ εἰσοδήματος τὰς διφειλομένας εἰς τὸ συνάλλαγμα ἡ γενικώτερον εἰς τὰς μετὰ τοῦ ἔξωτερικοῦ σχέσεις.

3. Προβλέψεις διναμένας νὰ ἐπιδράσουν ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ χρήματος ἀνεν ἄλλαγῆς τοῦ ὕγκου τῶν εἰσοδημάτων (¹).

"Οσον ἀφορᾷ τὴν κοινωνικὴν ἀξίαν τοῦ χρήματος ἀποτελεῖ: αἱ τι κατὰ τὸν Friedrich von Wieser τὴν γενικὴν συνισταμένην τῶν σινιστούσῶν τῶν ἀτομικῶν ἐκτιμήσεων ἐν σχέσει πρὸς τὴν μᾶζαν τῶν διατιθεμένων ἐμπορευμάτων. 'Η μᾶζα αὕτη τῶν ἐμπορευμάτων δύναται νὰ θεωρηθῇ διὰ πάντας ἐντικὴν οἰκονομίαν ὃς τὸ **πραγματικὸν εἰσόδημα** τῶν τιμῶν ἐξαρτημένων ἐκ τοῦ **δυναστικοῦ εἰσόδηματος** - χρηματικοῦ. 'Εὰν τὸ εἰσόδημα τὸν ἀτόμων αὐξάνεται ἀνεν μεταβολῆς τυνος ἀπὸ τῆς πλειονὸς τῶν ἐμπορευμάτων ἡ ἀξία τοῦ χρήματος μειοῖται, τοῦτα δὲ σπεύδονταν νὰ διαθέσονταν περισσοτέρους μονάδας χρήματος διὰ τὴν ἵκανοποίησιν τῆς αὐτῆς ἀνάγκης ὅποτε αἱ τιμαὶ τείνουν νὰ ἀνυψωθοῦν. 'Η ταχύτης κυκλοφορίας δὲν εἶναι ἡ ἀποτέλεσμα τὸν ἀναγκῶν αὐξανομένης καὶ ἡλιτρούμενης ταύτης μηχανικῶς ἀναλόγως τὸν μεταβολῶν τῶν τιμῶν καὶ τῶν εἰσοδημάτων.

'Ἐξ ὅσων περὶ τῆς θεωρίας τοῦ εἰσοδήματος τοῦ Friedrich von Wieser ἀνεπιέξουμεν, δυνάμενα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ θεωρία αὕτη δὲν ἔδωτεν ἀποφασιστικὴν ἀπάντησιν ἐπὶ τοῦ προβλήματος τὸ δόπιον ν' ἀφορᾷ τὸν ἀξίαν τοῦ χρήματος καὶ τοῦτο διὰ δύο λόγους.

'Ο πρῶτος λόγος ἀφορᾷ τὴν περίπτωσιν ἔκείνην κατὰ τὴν ὑποίαν δ von Wieser διμιεῖ γενικῶς περὶ εἰσοδήματος καὶ οὐχὶ διὰ τὴν δριακὴν χρησιμότητα τοῦ τελευταίου τιμήματος τοῦ εἰς χρῆμα εἰσοδήματος.

Δὲν αναφέρεται ἄλλοις λόγοις εἰδικῶς εἰς τὸ χρηματικὸν εἰσόδημα, ἀλλὰ γενικῶς εἰς τὸ εἰσόδημα ὑπὸ ολανδήποτε μοσφήν. Τὰ ἀτομα δὲν ἐκτιμοῦν τὸ χρῆμα τῶν συμφώνων μὲ τὰς ὑπὸ αὐτῶν ἐνεργηθείσας τραπεζιτικὰς καταθέσεις, τοῦ ἀποδηματισμοῦ τούτοις, ἀλλὰ ἐπὶ τῇ βίᾳ τῆς ἀγοραστικῆς δινόμεως τὴν ὑποίαν ταῦτα διαθέτουν. 'Ἐπομένως ἡ τελευταία χρησιμοποιουμένη χρηματικὴ μονάσ, δὲν εἶναι μονάς τοῦ φευστοῦ χρήματος, ἀλλὰ ἡ τοιαύτη τοῦ εἰσόδηματος (¹).

Διότι ἡ θεωρία ἡ ὁποία πραγματεύεται τὴν δριακὴν χρησιμότητα τοῦ εἰσοδήματος θὰ ἡτο συμφώνως πρὸς τὸν von Wieser ἐξ ἴσου ἰσχυρὰ καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἔκείνην κατὰ τὴν δροίαν δὲν θὰ ὑπῆρχεν χρῆμα, ὅπου δὲν θὰ ἀπέλαμβάνομεν τὴν χρῆσιν τῶν ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας τοῦτο μῆς παρέχει

1. Ἐν ἀν. σελ. 406.

2. C. Pirou L. Utilite Marginale βλ. σχ. σελ. 222 - 230.

κατὰ τὴν ἀνταλλαγήν. Οὕτω ὁ Freidrich von Wieser δὲν προσδιορίζει τὴν δριακήν χρησιμότητα τοῦ εἰς χρῆμα εἰσοδήματος, ἀλλὰ καθορίζει τὴν ὁριακήν χρησιμότητα μὲ διάνυται νῦν ἀγορασμῆ μὲ τὸ εἰσόδημα, εἰς ὡρισμένην ἀνταλλακτικὴν ἀξίαν.

Οἱ δεύτεροι λόγοι ὀφείλεται εἰς τὸ διτὶ ἡ θεωρία τοῦ εἰσοδήματος δὲν δύνανται νῦν μᾶς ἔξηγήσῃ, διατὶ τόσον τὰ εἰσοδήματα ὅσον καὶ τὰ ὄψη τῶν τιμῶν δὲν εἰναι ὑψηλάτερα ἢ χαμηλότερα ἀπὸ ὅσον ταῦτα εἰναι. 'Ἐφ' ὅσον δὲ ταῦτι τὰ μετεβάλλοντα ἴσοτάσις θὰ ἡτο πιθανὸν νῦν εἴχωμεν μίαν οἰνδήποτε μεταβολὴν ἥ διποίᾳ καὶ θὰ ἀφιει τὴν κοινωνίαν ἀδιάφορον ἵνα προσθῇ εἰς μέτρα τοιαῦτα τὰ διποῖα θὰ ἐκρίνωντο ἀναγκαῖα διὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην, ὡς τοῦτο ἀλλωστε συμβαίνει καὶ μὲ τὰ λοιπὰ οἰκονομικὰ φαινόμενα.

Οὕτω ἡ περὶ εἰσοδήματος θεωρία τοῦ Freidrich von Wieser ἔξαρτα τὰ διαφοραὶ χρηματικὰ εἰσοδήματα ἐκ τῶν τιμῶν τῶν ἀγαθῶν, ἀποδεικνύουσα διτὶ δι' ἓνα ὡρισμένον ποσὸν εἰσοδημάτων εἰς χρῆμα, ἀντιστοιχεῖ καὶ ὡρισμένον ἐπίπεδον τιμῶν. 'Ἐν τούτοις ὅμως ὁ von Wieser, δὲν μᾶς ἔξηγει διὰ ποίον λόγον τὸ χρηματικὸν εἰσόδημον καὶ τὸ ὑψος τῶν τιμῶν δὲν τυγχάνουν ταῦτα νῦν εἰναι ὑψηλότερα ἢ χαμηλότερα. 'Ἐπ' αὐτοῦ εἴμεθα ἀναγκασμένοι νῦν μεταφερόντων εἰς μίαν ἄλλην ἀποψιν τοῦ νον Wieser κατὰ τὴν διποίαν τὸ ποσὸν τῶν εἰς χρῆμα ἐσόδων δύνανται νῦν ἔξηγησθῶσιν *Ιστορικῶς*.

Δι' ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα, λέγει, πόσαι μονάδες ἀπαιτοῦνται ἵνα ἔκφρασθῇ ἡ μονὰς τῆς χρησιμότητος δὲν δυνάμεθα ἐκ τῶν προτέρων οὐδὲν νὰ εἴπωμεν, ἐκεῖνο ὅμως τὸ διποίον παρατηρεῖται, εἰναι διτὶ δύνανται νὰ εἰναι πολλαὶ εἰτε δλίγαι, καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἥ ἀξία τοῦ χρήματος ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ εἰς ήμας τοιαύτας, ἐκτάκτως μεγάλας διαφοράς, ἀναλόγως μὲ τὰς διαφόρους ἐποχὰς καὶ τὰς διαφόρους χώρας. Εἰς ἑκάστην ἐποχήν, ἑκαστον ἔθνος, εὑρίσκει καὶ μίαν ἀξίαν χρήματος ἐκ τῶν προτέρων δημιουργηθεῖσαν, τὴν διποίαν προωθεῖ περαιτέρω, ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων, εἰς μίαν **ἀδιασπαστὸν συνέχειαν χρόνου** (¹).

Κατὰ τὰ πρῶτα στάδια τῆς Ιστορίας τοῦ νομίσματος τὸ χρῆμα εἶχεν ἐμπορευματικὴν ἀξίαν. Βάσει δὲ τῆς ἀξίας του ταύτης — μεταλλικῆς — αἱ τιμαὶ διεμορφοῦντο συμφώνως πρὸς τὰς αὐξομειώσεις τῆς ἀξίας αὐτοῦ ὡς ἐμπορεύματος. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως τὸ χρῆμα ἀπὸ ἐμπόρευμα ἔγινε ἀγοραστικὴ διναιμις ἀποκτήσαν ἔξωτερικὴν ἀξίαν, τῶν τιμῶν ἀκολουθούντων τὰς μεταβολὰς τοῦ ὀνομαστικοῦ εἰσοδήματος. 'Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ἔχομεν

1) Έιδε σελ. 312.

νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ναὶ μὲν τὸ σημερινὸν ὑψος τῶν τιμῶν ἐπραγματοποιήθη λόγῳ ἴστορικῆς ἔξελίξεως ἐνὸς προγενεστέρου ὑψους, ἀλλὰ θὰ ἔπειτε συγχρόνως καὶ ὁ σημερινὸς δύχος τῶν εἰς χρῆμα εἰσοδημάτων καὶ τὸ ὑψος τῶν τιμῶν νῦν εἶναι τὰ αὐτὰ καὶ οὐχὶ ὑψηλότερα ἢ χαμηλότερα.

(1) Thardus Greidanus ὑποστήριζει ὅτι ἡ ἀποφις αὕτη τοῦ von Wieser θὰ ἥδυνατο τότε μόνον νὺν θεωρηθῇ ὡς δρῦμη, ὅταν λάβωμεν ὑπ’ ὅψιν ὅτι ἐν τῇ ἴστορικῇ ἔξελίξει, ἡ ἀναλογία ἀνταλλαγῆς μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀγαθῶν μεταβάλλεται, ἡ δὲ θεωρία τῆς δριακῆς χρησιμότητος δύναται καλλιστα νὰ ἔξηγήσῃ τοῦτο, ἐφ’ ὅσον δεχθῶμεν ὅτι μετεβλήθη καὶ ἡ δριακὴ χρησιμότης τῶν ἀγαθῶν τούτων δι’ ὅσον ἀφορᾶ τὰ διάφορα ἄτομα (¹). Ἐν πάσῃ περιπτώσει διὰ ποιὸν λόγον δὲν δύναται μὲ τὴν παροῦσαν ποσότητα τοῦ χρήματος νὰ ἰστανται εἰς διαφορετικὰ ὑψη, τὸ εἰς χρῆμα εἰσόδημα καὶ αἱ τιμαὶ τῶν ἀγαθῶν εἶναι ἐρώτημα εἰς τὸ ὅποιον ἡ περὶ εἰσοδήμωτος θεωρία δὲν ἥδινήθη νὺν ἀπαντήσῃ.

Παρ’ ὅλας τὰς ἀτελείας τῆς ὅμιως ἡ θεωρία αὕτη τοῦ Friedrich von Wieser συνέβαλεν ἐποικοδομητικῶς διὰ τὴν περαιτέρω προώθησιν τῆς οἰκονομικῆς σκέψεως δι’ ὅσον ἀφορᾶ τὴν περὶ χρήματος θεωρίαν ἐπεκταθείσης ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς θεωρίας τοῦ εἰσοδήμωτος βάσει τῶν νεωτέρων στατιστικῶν δεδομένων καὶ τῶν νεωτέρων περὶ συναλλάγματος ἀντιλήψεων (Aftallion) ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς τῆς ποσοτικῆς θεωρίας *theorie quantitative de la monnaie oī* ὅποιοι ἔξηγοῦν τὰς αἰτίας τῶν μεταβολῶν τοῦ χρήματος καὶ ἐν τισι καὶ ἀπὸ ψυχολογικῆς πλευρὰς Keynes.